

Het voorkomen in Nederland van *Denisia albimaculea*, *augustella* en *luctuosella* (Lepidoptera: Oecophoridae)

B. J. LEMPKE & C. GIELIS

LEMPKE, B. J. & C. GIELIS, 1988. THE OCCURRENCE IN THE NETHERLANDS OF *DENISIA ALBIMACULEA*, *AUGUSTELLA*, AND *LUCTUOSELLA* (LEPIDOPTERA: OECOPHORIDAE). – *ENT. BER., AMST.* 48(4): 53-60.

Abstract: *D. augustella* (Hübner) and *D. luctuosella* (Duponchel) are mentioned in the literature as occurring in The Netherlands. Investigation brought only one, very old, specimen of *augustella* to the light, and none of *luctuosella*. All other Dutch specimens referred to either species turned out to belong to *D. albimaculea* (Haworth). The validity of this species was recognized (but never published) about 1978 by E. Jäckh. It is rather widespread in The Netherlands and is locally common. Abroad it is known now from England, West and East Germany, Denmark, Poland and European Russia. The three species are described and illustrated.

B. J. Lempke, Instituut voor Taxonomische Zoölogie (Zoölogisch Museum), Plantage Middenlaan 64, 1018 DH Amsterdam.

C. Gielis, Mr. Haafkensstraat 36, 4128 CJ Lexmond.

Inleiding

Snellen vermeldde in 1882 onder de naam *Lampros augustella* een zwarte Oecophoride met goudgele voorvleugeltekening waarbij ook een vorm met witte tekening voorkwam: var. *luctuosella* Duponchel. Rebel (1901) behandelde deze laatste echter als een goede soort. Het gevolg daarvan was dat Lycklama à Nijeholt in zijn naamlijst (1927) twee soorten opnam die hij vermeldde als *Borkhausenia augustella* en *B. luctuosella*. Dit is weer overgenomen in de naamlijst van Lempke (1976), alleen staan ze nu met een derde soort in het genus *Chambersia* Riley. Intussen bleek deze naam een synoniem te zijn van *Denisia* Hübner, 1825 (Hodges et al., 1983).

Bij het opnieuw opstellen van de collectie Microlepidoptera in het ITZ was het echter niet mogelijk in de serie van ongeveer 90 exemplaren van „*augustella*” twee soorten te herkennen. De kleur van de voorvleugeltekening varieert bij dit materiaal continu van heel licht geel tot crème-wit. Constante verschillen in habitus of in de tekening konden evenmin vastgesteld worden.

De eerste vraag was dan ook: hoe ziet die *luctuosella* er eigenlijk uit? Duponchel (1838)

vond één exemplaar tegen de stam van een iep op een boulevard buiten Parijs. De tekening op de voorvleugels was wit en daar hij geen overeenkomstige figuur bij Hübner (1796-1836) noch een beschrijving bij Treitschke (1833) kon vinden hield hij zijn exemplaar voor een nieuwe soort. Begin 1981 was de heer G. Luquet (MNHN) zo vriendelijk twee Franse exemplaren van *luctuosella* te sturen die duidelijk een andere indruk maakten dan het Nederlandse materiaal. Bovendien schreef hij aan één van ons (B.J.L.) dat de Duitse lepidopteroloog E. Jäckh al de genitaliën van dit taxon bestudeerd had en tot de conclusie was gekomen dat *luctuosella* een goede soort is. Daarop werd contact opgenomen met de heer Jäckh, die dit bevestigde. Maar bovendien voegde hij er aan toe dat hij naast *augustella* en *luctuosella* nog een derde soort onder het Westeuropese materiaal had aangetroffen, die best ook in Nederland zou kunnen voorkomen. Correspondentie met dr. K. Sattler (British Museum, Natural History) had hem evenwel geleerd dat deze soort reeds in 1828 door Haworth beschreven was als *Incurvaria albimaculea*, welke naam echter door latere au-

teurs altijd als een synoniem van *augustella* beschouwd is. Haworth (1828) vermeldde namelijk voor de Britse fauna in zijn nieuwe genus *Recurvaria* o.a. *R. albimaculea* en *R. augusta* (= *augustella* Hübner), de eerste met witte tekening, de tweede met zwavelgele. Beide soorten kende hij uit de omgeving van Londen. Ook Wood (1839, 1854) noemt beide soorten voor de Britse fauna en beeldt ze in kleur af. Maar al in 1859 vermeldde Stainton slechts één soort, *augustella*, en dit is zo gebleven tot 1987, toen Emmet *albimaculea* weer aan de lijst van Britse Lepidoptera toevoegde.

De hoop dat Jäckh het resultaat van zijn onderzoek zou publiceren is nooit in vervulling gegaan. We moesten het probleem dus voor de in Nederland voorkomende soorten zelf uitwerken. Gelukkig hielp de heer Luquet weer. Hij stuurde nu niet alleen nog een aantal exemplaren van *luctuosella*, maar ook vier genitaal preparaten die Jäckh van deze soort gemaakt had. Bovendien moesten we meer materiaal hebben van *D. augustella* dan de paar in Nederland aanwezige exemplaren, zodat we ons een oordeel konden vormen over de identiteit van deze soort. Dit werd mogelijk dankzij de medewerking van dr. W. Dierl (ZSM) en dr. M. Löbl (NMW) en toen konden we met zekerheid vaststellen dat op een enkel exemplaar na alle andere tot de soort *Denisia albimaculea* (Haworth) behoren.

De onderstaande musea (met de in de tekst daarvoor gebruikte afkortingen) hielpen ons aan betrouwbaar materiaal:

ITZ: Instituut voor Taxonomische Zoölogie (Zoölogisch Museum), Amsterdam.

MNHN: Musée National d'Histoire Naturelle, Paris.

NMW: Naturhistorisches Museum, Wien.

RMNH: Rijksmuseum van Natuurlijke Historie, Leiden.

ZSM: Zoologische Staatssammlung, München.

Denisia albimaculea (Haworth)

(fig. 1, 2, 3, 6, 11)

Evenals de beide andere in dit artikel genoemde soorten heeft *albimaculea* zwarte

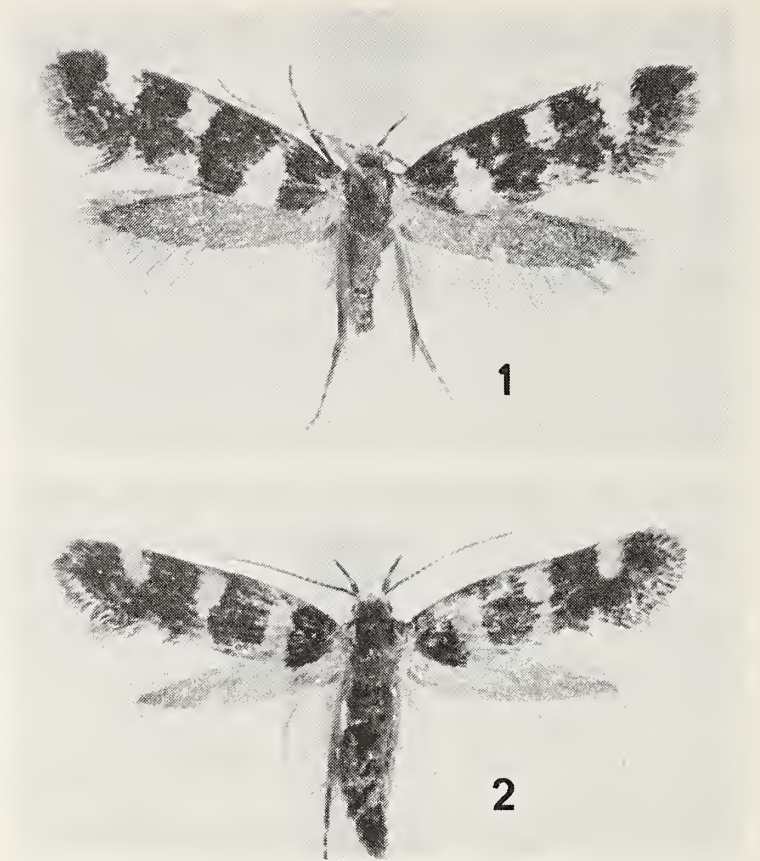

Fig. 1-2. *Denisia albimaculea*. 1, ♂, Bussum, 15.vi.1935, coll. RMNH; 2, ♀, Amsterdam, 2.v.1943, coll. ITZ. (Foto's J. Huisenga).

voorvleugels met een lichte antemediane en mediane band, een vlek aan de voorrand bij de vleugelpunt en daar tegenover aan de binnenrand een klein vlekje. De achtervleugels zijn donkergrijs. Bij verse exemplaren is de tekening mooi heel licht geel maar doordat de vlinders op boomstammen rusten verbleekt de kleur onder invloed van het daglicht tot roo-achtig wit. Zo beeldt Jacobs (1950, 1978) de soort ook af. Toch is zelfs bij zeer oude museumexemplaren soms nog iets van de gele tint te zien.

Bij de meeste exemplaren staat in de mediane band een variabel aantal kleine zwarte puntjes. Bij een exemplaar in ITZ van de Heksenberg (Z.Lbg) is de band zelfs over de hele lengte gedeeld door een dunne zwarte lijn. In de regel is de mediane band smaller dan de antemediane, soms zelfs tot bijna lijnvormig toe. Hij is zelden doorbroken en is soms (en dan meestal smal) verbonden met het distale vlekje aan de binnenrand. De randen van de band zijn vaak onscherp, rafelig, dit in tegenstelling tot de beide andere soorten. Deze beschrijving berust op een serie van ruim 160 exemplaren in ITZ en RMNH.

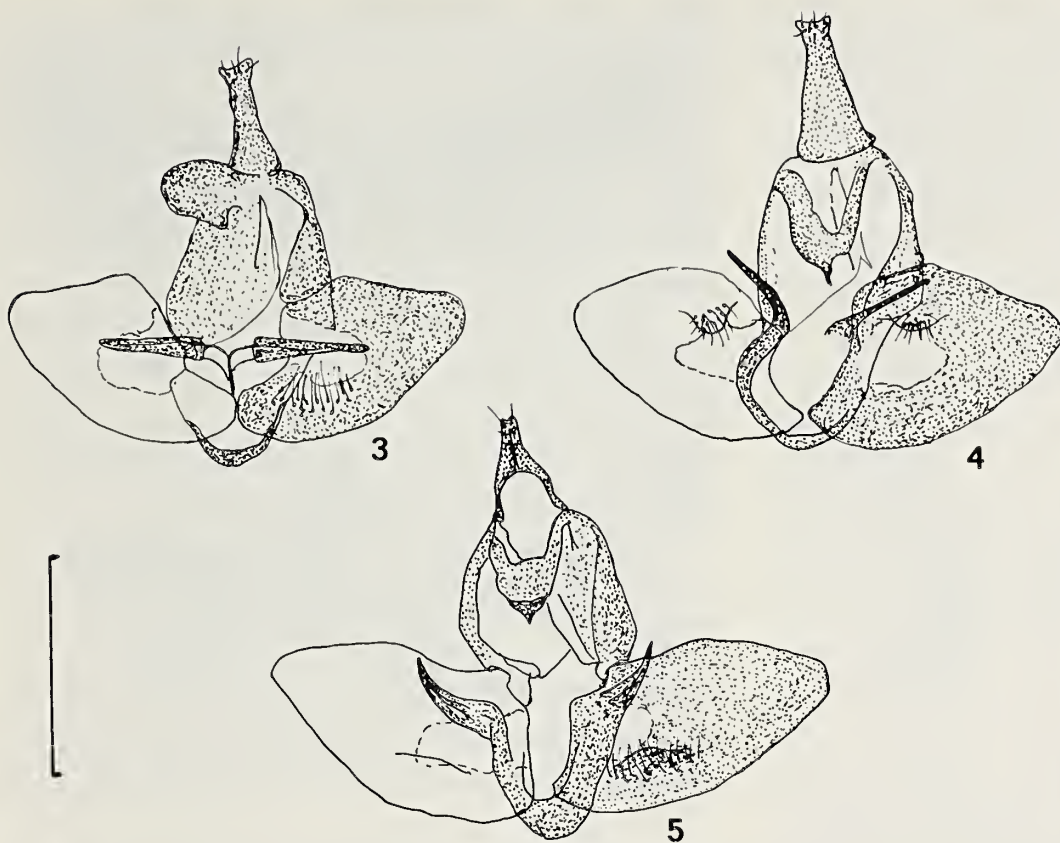

Fig. 3-5. Genitalia ♂ (zonder aedeagus). 3, *D. albimaculea*, Amsterdam-Oost, 29.v.1944, prep. C. Gielis nr. 1667, coll. ITZ; 4, *D. augustella*, Sch[ö]nbrunn (Österreich), 28.iv.(18)86, prep. E. Jäckh nr. 10016, coll. NMW; 5, *D. luctuosella*, Vannes (Seine-et-Oise, France), 21.v, prep. E. Jäckh nr. 9986, coll. MNHN. (Maatstreef 1 mm)

Spanwijdte 9-11, soms 12 mm. In het ITZ bevindt zich een exemplaar van 7 mm, waarvan het etiket alleen vermeldt dat het op 16.vi.[18]70 in huis gevangen is.

Genitaalapparaat ♂ (fig. 3, 6). Valven ovaal rond met een doornvormige sacculus in het midden, aan de costale zijde een nauwelijks ontwikkelde pulvinus. Uncus gevorkt, socius afgerond blaasachtig, juxta tamelijk smal. Aedeagus slank, aan de zijde van de anellus toegespitst.

Genitaalapparaat ♀ (fig. 11). Lobi analis tamelijk plomp. Apofysen lang. Lamella postvaginalis gaat geleidelijk over in een matig gesclerotiseerde rechthoekige antevaginale plaat. Ductus bursae tamelijk kort. Het signum bestaat uit een groep doornen.

De door Pierce & Metcalfe (1935) afgebeelde genitalia zijn eveneens die van *albimaculea*, niet van *augustella* zoals de tekst vermeldt.

Verspreiding

Snellen noemt de soort (onder de naam *augustella*) „zeer verbreid” en vermeldt ook geen vindplaatsen, maar uit grote delen van het land is geen enkele vondst bekend. Plaatselijk kan de vlinder echter heel gewoon zijn. De nu

bekende vindplaatsen zijn: Fr.: Balk; Dr.: Drijber; Gld.: Heerde, Otterlo, Beekbergen, Loernermark, Arnhem, Wolfheze, Zutphen, Nijmegen, Tiel, Bommelerwaard tegenover het veer van Empel (NB.) (talrijk op iepestammen; zie voor de juiste vindplaats De Graaf, 1866, op de etiketten meest kort vermeld als Empel); Utr.: Woudenberg; NH.: Hilversum, Bussum (13 in 1935, A. Diakonoff, in RMNH), Amsterdam (van 1940-44 ruim 50 exemplaren, L. Vári in ITZ en C. Doets in RMNH, de exacte vindplaats is niet meer te achterhalen), Zaandam, Bergen, Velzen; ZH.: Leiden, Den Haag, Scheveningen, Rotterdam (van 1873-1901, Snellen, in RMNH), Sommelsdijk; NB.: Bergen op Zoom (plaatselijk talrijk op eikestammen, J. Asselbergs), Breda en omgeving (1871 en later, Heylaerts, serie in RMNH), Rijen, Veghel, Eindhoven, Nijnsel; Lbg.: Well, Sevenum, Venlo, Nederweert, Grathem, Meinweg, Schinveld, Brunssum, Brunsummer hei, Heksenberg, Bunde, Meerssen, Elzetter bos (plaatselijk gewoon in het zuiden van Limburg, G. Langohr).

Het areaal van de vlinder is nog slechts fragmentarisch bekend, maar wel is nu al zeker dat het zeer uitgestrekt is. Jacobs (1950, 1978) noemt geen exemplaren met heldergele tekening, maar beschrijft de kleur uitsluitend als

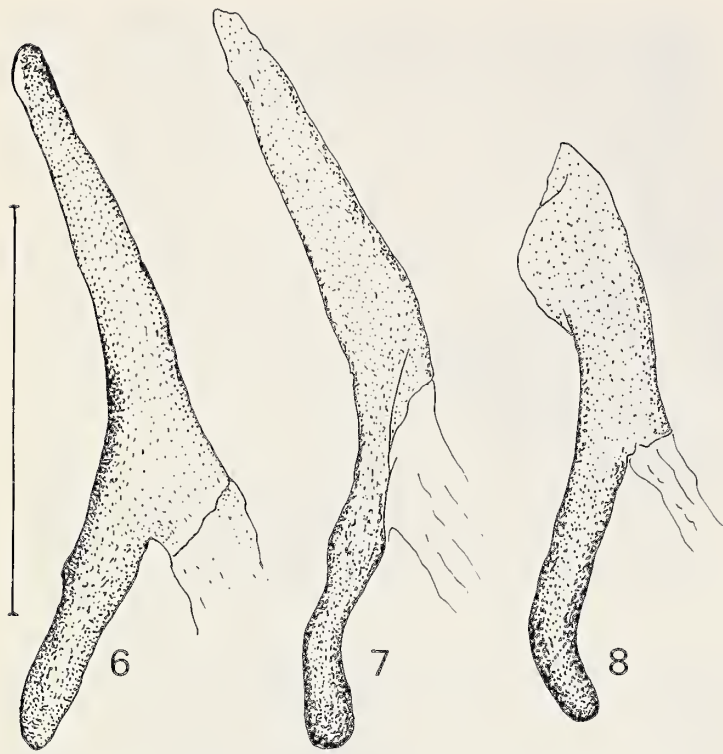

Fig. 6-8. Aedeagi. 6, *D. albimaculea*, Amsterdam-Oost, 30.v.1945, prep. C. Gielis nr. 1667, coll. ITZ; 7, *D. augustella*, Naumburg a. d. Saale (BRD), 20.v.(19)11, prep. C. Gielis nr. 1807, coll. ZSM; 8, *D. luctuosella*, Vannes (Seine-et-Oise, France), 21.v, prep. E. Jäckh nr. 9986, coll. MNHN. (Maatstreef 1 mm)

„milky-white”, wat betekent dat hij alleen *albimaculea* kende. Het areaal dat hij opgeeft moet dus betrekking hebben op deze soort: lokaal van Middlesex tot Yorkshire. Hij geeft er ook een mooie gekleurde afbeelding van. In de collectie van het ITZ bevinden zich enkele Duitse exemplaren: één van Wiesbaden (BRD, Roesel leg.) en drie van Potsdam (DDR) van 1892. Buhl et al. (1983) vermelden *albimaculea* van diverse Deense eilanden en van Jutland. Toll (1964) meldt *D. luctuosella* uit Polen en L'vovskij (1981) uit Europees Rusland. Gelukkig geven beiden figuren van genitaliën. Toll beeldt het ♂ genitaal in zijn geheel af. Het behoort zonder twijfel tot *albimaculea* (dit is ook de conclusie van de Deense auteurs). Verder geeft hij twee figuurtjes van ♀ genitaliën, maar deze behoren geen van beide tot *albimaculea*. Zie voor de identificatie ervan bij de beide volgende soorten. L'vovskij beeldt alleen een aedeagus af. Ook in dit geval beslist geen *luctuosella*, maar de vorm van *albimaculea*.

De beschrijving die Meeß (1910) geeft van *luctuosella* past niet op deze soort maar wel

goed op *albimaculea*. Vergeleken met *augustella* zijn „de lichte banden smaller, minder scherp begrensd en, vooral tegen de voorrand, witachtig”. De tekening is echter altijd egaal van kleur (ook bij de beide andere soorten). Als verspreiding wordt opgegeven: het zuidoosten van Frankrijk, Midden-Europa en het zuidoosten van Hongarije (nu grotendeels bij Roemenië). Gozmány (1958) kende *luctuosella* niet van het tegenwoordige Hongarije en dus evenmin de ook wit gevlekte en toen nog niet herkende *albimaculea*.

Biologie

De vlinder heeft evenals de beide andere soorten één generatie per jaar. De nu bekende uiterste data zijn 1.v en 2.vii, de hoofdvliegtijd valt in de tweede helft van v en de twee eerste decaden van vi. Gegevens over de rups zijn vrijwel uitsluitend bekend uit Engeland. Ford (1949) vermeldt dat hij van ix tot iv voorkomt onder dode schors van iep (*Ulmus*), appel (*Malus*), linde (*Tilia*) en gewone esdoorn (*Acer pseudoplatanus* L.). Hij beschrijft hem als okerachtig grijs met donkerbruine kop en lichtbruine platen op de rug van de prothorax. Dit wordt herhaald door Emmet [1979]. Jacobs schrijft dat de rups ook in dood hout leeft en noemt nog „verschillende vruchtbomen” en populier (*Populus*). Vrijwel zeker leeft hij ook op eik (*Quercus*). Langohr (persoonlijke mededeling) vond de vlinders behalve op deze boom en gewone esdoorn ook op de stammen van grove den (*Pinus sylvestris* L.) en klopte ze uit de takken van fijnspar (*Picea abies* L.). Buhl et al. vermelden een rups van Europese lork (*Larix decidua* Mill.).

Denisia augustella (Hübner)

(fig. 4, 7, 9, 10, 12)

Er bestaan drie gekleurde afbeeldingen van de soort, namelijk van Hübner (1796), van Wood (1839, 1854) en van Spuler (1910). In Hübners figuur is de kleur van de voorvleugeltekening goudgeel (maar dan zonder glans), die van Wood komt vrijwel met de vorige overeen, terwijl in Spulers figuur de kleur helderder geel

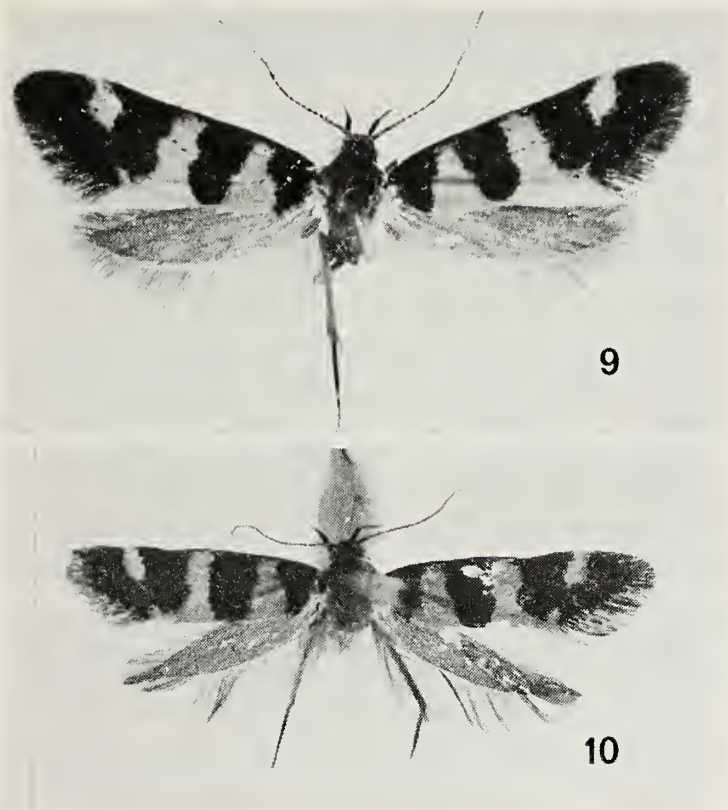

Fig. 9-10. *Denisia augustella*. 9, ♂, Sch[ö]nbru[nn], 28.iv.(18)86, neotype (designated, but not published, by E. Jäckh in 1979), coll. NMW nr. 6686; 10, ♀, Bladel, 28.iv.(18)67, coll. RMNH. (Foto's J. Huisenga.)

is. Alle buitenlandse exemplaren die we gezien hebben hadden deze helder gele kleur, variërend in intensiteit door de mate waarin de ook bij deze soort op boomstammen rustende vlinders aan het daglicht blootgesteld waren geweest. Maar er was steeds een duidelijk verschil met de veel lichtere tint van de verse exemplaren van *D. albimaculea*. Enkele zwarte puntjes in de mediane band, die één geheel vormt met het distale vlekje aan de binnenrand. Bij alle 12 exemplaren die we gezien hebben is de mediane band compleet en meest even breed als de submediane, zodat *augustella* van de drie soorten de minst variabele tekening lijkt te hebben.

Spanwijdte 10-12 mm.

Genitaalapparaat ♂ (fig. 4, 7). Valven ovaal rond, perifeer soms abrupt eindigend, een doornvormige sacculus in het midden, aan de costale zijde een behaarde pulvinus; uncus gevorkt, socius eindigend in een scherpe punt; juxta tamelijk breed. Aedeagus slank, aan de kant van de anellus afgerond.

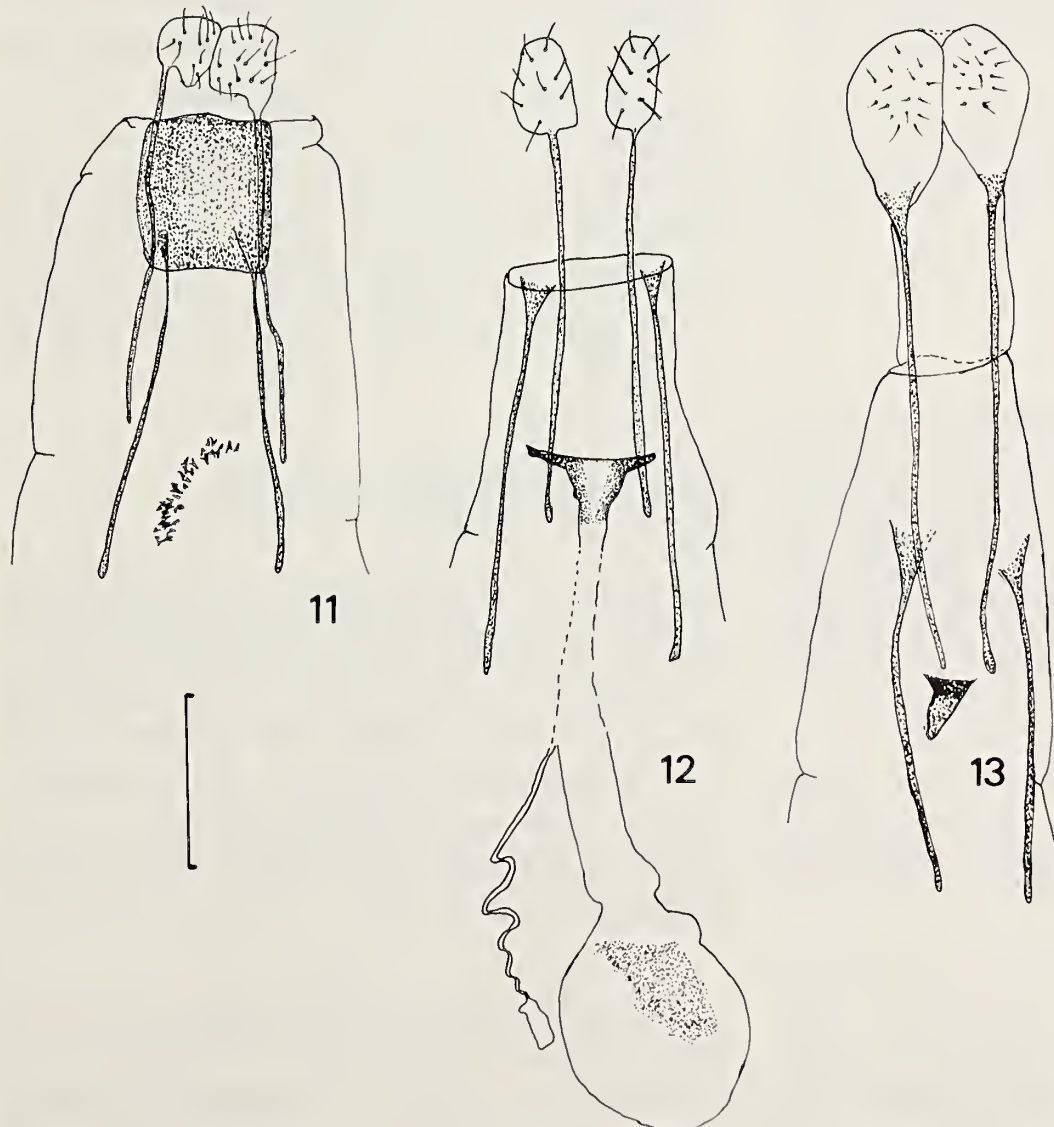

Fig. 11-13. Genitalia ♀. 11, *D. albimaculea*, Amsterdam, 27.v.1944, prep. C. Gielis nr. 1664, coll. ITZ; 12, *D. augustella*, Bladel, 28.iv.[18]67, prep. E. J. van Nieukerken nr. 2586, coll. RMNH; 13, *D. luctuosella*, Lardy (Seine-et-Oise, France), 21.v, prep. E. Jäckh nr. 9985, coll. MNHN. (Maatstreep 1 mm)

Fig. 14-15. *Denisia luctuosella*. 14, ♂, Paris, 17.v.1941; 15, ♀, Verrières (Seine-et-Oise, France), 17.v, beide in coll. MNHN. (Foto's J. Huisenga)

Genitaalapparaat ♀ (fig. 12). Lobi analis tamelijk plomp. Apofysen lang. Lamella postvaginalis gering gesclerotiseerd. Het ostium distaal verbreed, trechtervormig. Ductus bursae tamelijk lang. Het signum bestaat uit een grote groep overwegend zeer kleine en kleine doornen.

Verspreiding

Tot nog toe is uit Nederland slechts één exemplaar bekend, een ♀ dat 27.v.1868 te Bladel (ongeveer 18 km ten ZW van Eindhoven) door Snellen werd aangetroffen (in RMNH). De kleur van de tekening komt volkomen overeen met de figuur van Hübner. Snellen schreef dan ook terecht in 1882, dat de kleur goudgeel is, maar dat slaat uitsluitend op dit ene exemplaar. Dat de soort hier „zeer verbreid en niet bijzonder zeldzaam” zou zijn, heeft betrekking op de toen nog als soort onbekende *albimaculea*.

Uit de gegevens van Haworth en Wood blijkt dat *augustella* in het begin van de vorige eeuw in de omgeving van Londen voorkwam. Uit België liet de heer W. De Prins twee fraaie exemplaren zien die 6 en 8.vi.1979 door H.

Henderickz te Mol (prov. Antwerpen, ongeveer 17 km ten ZO van Turnhout) gevonden waren op stammen van *Pinus sylvestris*. Uit Duitsland zagen we exemplaren van Naumburg a.d. Saale en Potsdam. Grabe (1955) noemt Hamm (aan de Lippe, hier niet zeldzaam) en Brechten (ten noorden van Dortmund). Buhl et al. melden twee oude exemplaren uit Denemarken. Toll vermeldt de soort uit Polen en geeft een goede tekening van het genitaalapparaat van het ♂. Zijn fig. 49 (niet 50, de onderschriften moeten verwisseld zijn) is als dat van het ♀ van *augustella* te herkennen door de lange apofysen, maar vooral door de fijne stippeltjes waarmee het signum aangegeven is. Ook L'vovskij, die de soort voor Europees Rusland meldt, geeft een goede tekening van het ♂ genitaalapparaat. Meeß noemt behalve Zuid- en Midden-Europa ook Zweden. Dit laatste berust op heel oude opgaven uit het zuiden van dat land die oncontroleerbaar lijken te zijn. Recente vondsten zijn niet bekend (I. Svensson, in litt.). In de collectie Bentinck bevinden zich twee fraaie exemplaren (kleur als figuur bij Spuler!) uit de collectie-Frey, die ongetwijfeld bij Zürich gevangen werden (Müller-Rutz, 1914). Verder zagen we nog exemplaren uit Oostenrijk en Slavonia (in het westen van Joegoslavië). Leraut (1980) noemt de soort voor Frankrijk, Vives Moreno (1986) voor Spanje. Tot zover dit zeker niet volledige overzicht.

Denisia luctuosella (Duponchel) (fig. 5, 8, 13, 14, 15)

Tekening van de voorvleugels wit. De mediane band kan net zo variëren als bij *albimaculea*: soms smaller, soms in het midden ingesnoerd of gedeeld en een enkele keer ontbreekt zelfs het bovendeel. Hij is bij bijna alle exemplaren die we zagen verbonden met het distale vlekje aan de binnenrand. De randen van de band zijn scherp, niet rafelig.

Spanwijdte 10-12,5 mm.

In de afbeelding van *luctuosella* in het exemplaar van Duponchels publikatie dat zich in de bibliotheek van de N.E.V. bevindt, is de vleugeltekening niet wit, maar even geel als bij

augustella. De heer Luquet kon in Parijs twee andere exemplaren controleren. In het ene was de tekening lichtgeel, in het andere roomkleurig. Het type exemplaar van Duponchel bestaat niet meer, anders zou De Joannis (1915) het in zijn bespreking van de Microlepidoptera van Duponchel vermeld hebben. Zijn volgens De Joannis prachtige originele platen bevinden zich echter in de entomologische bibliotheek van het Brits Museum (Nat. Hist.). Miss P. Gilbert, de bibliothecaresse, was zo vriendelijk de figuur van *luctuosella* kritisch te bekijken. Het resultaat: "The spots on this plate are of a creamy white in colour. Certainly they are not pure white. They have just a slightest hint of yellow giving this creamy colour". Dus zo ongeveer als de tint van Jacobs' afbeelding van *albimaculea*. Alle exemplaren die wij gezien hebben, waren zuiver wit. Blijkbaar verdwijnt de gele component sneller en radicaler dan bij *albimaculea*.

Genitaalapparaat ♂ (fig. 5, 8). Valven afgerond, driehoekig; een doornvormige sacculus, distaal naar de costale zijde gebogen, pulvinus klein, behaard. Uncus nauwelijks gevorkt. Socius afgerond, blaasachtig, in een onduidelijke punt eindigend. Juxta breed. Aedeagus iets s-vormig, aan de voorkant sterk verbreed.

Genitaalapparaat ♀ (Fig. 13). Lobi anales plomp. Apofysen anteriores opvallend lang. Lamina postvaginalis gering gesklerotiseerd, evenals het distale deel van de ductus bursae. Signum ontbreekt.

Te oordelen naar de bouw van de genitaliën zijn *albimaculea* en *augustella* nauwer aan elkaar verwant dan aan *luctuosella*.

Verspreiding

Met zekerheid is de soort tot nog toe alleen bekend uit Frankrijk, maar dat het areaal uitsluitend tot dit land beperkt zou zijn is wel heel onwaarschijnlijk. Lhomme schrijft dat de vlinder daar tamelijk verbreid is en hij vermeldt hem niet alleen van een aantal Franse plaatsen, maar ook van enkele Belgische waaronder Brussel. In verband met het voorkomen van de toen nog onbekende *D. albimaculea* zullen alle Belgische gegevens echter gecontroleerd

moeten worden als het materiaal nog bestaat. Vives Moreno vermeldt van Spanje behalve *augustella* nog drie andere soorten, maar niet *luctuosella*!

Er is echter een aanwijzing dat de soort in Polen voorkomt. In fig. 50 beeldt Toll een ♀ genitaalapparaat af dat door twee kenmerken opvalt. De apofysen zijn zeer lang en de bursa is niet getekend. Dit laatste kan slechts betekenen dat er geen signum was en het bijvoegen van de bursa geen zin had. Twee belangrijke kenmerken waardoor *luctuosella* zich van de beide andere door ons behandelde soorten onderscheidt. We laten het echter bij deze opmerking.

De levenswijze van de rups komt overeen met die van de twee andere soorten. Lhomme vermeldt als voedselplanten *Tilia*, *Malus*, *Acer pseudoplatanus* en *Pinus sylvestris*, terwijl de rups van x-iii onder schors gevonden is. Als vliegtijd geeft hij op iv-vi. De data van de door ons geziene exemplaren: 24.iv-27.v.

Tot slot danken wij Herrn dr. W. Dierl (ZSM), miss P. Gilbert, Entomology Librarian British Museum (Nat. Hist.), London, Herrn E. Jäckh, Hörmannshofen (BRD), Herrn dr. M. Löbl (NMW) en monsieur G. Chr. Luquet (MNHN). Zonder hun hulp zou het onmogelijk geweest zijn dit artikel samen te stellen. Ook onze dank aan de heer J. Huisenga voor het vervaardigen van de foto's.

Literatuur

- BUHL, O., ET AL., 1983. Fund af småsommerfugle fra Danmark i 1981 (Lepidoptera). – *Ent. Meddr* 50 (1): 11-20.
- DUPONCHEL, P. A. J., 1838. *Histoire naturelle des Lépidoptères de France* 11: 1-720, pl. 287-314. Méquignon-Marvis, Paris. (p. 623, pl. 312, fig. 10).
- EMMET, A. M., [1979]. *Guide to the smaller British Lepidoptera*: 1-271. The British Entomological & Natural History Society, London.
- EMMET, A. M., 1987. Addenda and corrigenda to the British list of Lepidoptera. – *Entomologist's Gaz.* 38: 31-52. (p. 43).
- FORD, L. T., 1949. *A guide to the smaller British Lepidoptera*: 1-230. The South London Entomological and Natural History Society, London.
- GOZMÁNY, L., 1958. Oecophoridae. – *Fauna hung.* 40: 1-295. (p. 37-139).
- GRAAF, H. W. & P. C. T. SNELLEN, 1866. Microlepidoptera in Nederland waargenomen. In: *Bouwstoffen voor eene fauna van Nederland* (J. A. Herklots ed.) 3: 234-315 (recte 334-415). (p. 259, recte 359).

- GRABE, A., 1955. Kleinschmetterlinge des Ruhrgebietes. – *Mitt. Ruhrlandmus. Stadt Essen* 177: i-xv, 1-159.
- HAWORTH, A. H., 1803-1828. *Lepidoptera Britannica*: i-xxvi, 1-609. J. Murray, London. (p. 557, 1828).
- HODGES, R. W. ET AL., 1983. *Check list of the Lepidoptera of America north of Mexico*: i-xxiv, 1-284. E. W. Classey Ltd, Faringdon, Oxon., England; Entomological Research Foundation, Washington.
- HÜBNER, J., 1796-1836. *Sammlung europäischer Schmetterlinge, Tineae* pl. 1-71. Augsburg, priv. ed. (pl. 26, fig. 177, 1796).
- JACOBS, S. N. A., 1950. The British Oecophoridae (part 1) and allied genera. – *Proc. Trans. S. Lond. ent. nat. Hist. Soc.* 1948-1949: 121-141, pl. viii.
- JACOBS, S. N. A., 1978. The British Oecophoridae (part 1) and allied genera. In *Illustrated papers on British Microlepidoptera*: (i-iv), 1-170, pl. 1-12. Brit. ent. nat. Hist. Soc. (p. 96-114, pl. 9).
- JOANNIS, J. DE, 1915. Étude synonymique des espèces de Microlépidoptères décrites comme nouvelles par Duponchel. – *Ann. Soc. ent. Fr.* 84: 62-164.
- LEMPKE, B. J., 1976. Naamlijst van de Nederlandse Lepidoptera. – *Bibl. k. ned. natuurh. Veren.* 21: 1-100.
- LERAUT, P., 1980. Liste systématique et synonymique des Lépidoptères de France, Belgique et Corse. – *Alexanor, Bull. Soc. ent. Fr.*, Suppl.: 1-334.
- LHOMME, L., 1935-1963. *Catalogue des Lépidoptères de France et de Belgique, 2. Microlépidoptères*: 1-1253. Le Carriol par Douelle (Lot), priv. ed. (p. 709, 1949).
- L'VOVSKIJ, A. L., 1981. Oecophoridae – Širokotryl'e moli. – *Opred. Faune SSSR* 13: 560-638.
- LYCKLAMA À NIJEHOLT, H. J., 1927. *Naamlijst van de Nederlandsche Microlepidoptera*: 1-30, priv. ed.
- MEEß, A., 1910. Gelechiidae Oecophorinae. In: *Die Schmetterlinge Europas* (A. Spuler ed.) 2: 345-349.
- MÜLLER-RUTZ, J., 1914. Pyralidae-Micropterygidae. In: *Schmetterlinge der Schweiz* (K. Vorbrodt & J. Müller-Rutz eds) 2: 298-726.. (p. 470). K. J. Wyss, Bern (p. 470).
- PIERCE, F. N. & J. W. METCALFE, 1935. *The Genitalia of the Tineid Families of the Lepidoptera of the British Islands*: i-xxii, 1-116, 69 pln. Oundle, Northants, priv. ed. (p. 31, pl. xvii).
- REBEL, H., 1901. Pyralidae-Micropterygidae. In: *Catalog der Lepidopteren des Palaearctischen Faunengebietes* (O. Staudinger & H. Rebel eds) 2: 1-386. R. Friedländer & Sohn, Berlin.
- SNELLEN, P. C. T., 1882. *De vlinders van Nederland 2. Microlepidoptera*: i-xiii, 1-1189, 14 pln. E. J. Brill, Leiden.
- SPULER, A., 1903-1910. *Die Schmetterlinge Europas* 2: 1-523, 238 fign. 91 pln. S. Schweizerbart'sche Verlagsbuchhandlung, Stuttgart. (p. 348, pl. 89, fig. 45, 1910).
- STANTON, H. T., 1859. *A manual of British Butterflies and Moths* 2: i-ix, 1-480. T. Cooke & Son, London. (p. 356).
- TOLL, S., 1964. Oecophoridae. – *Klucze Oznocz. Owad Pol.* 43: 1-174. (p. 26-28).
- TREITSCHKE, F., 1833. *Die Schmetterlinge von Europa* 9 (2): 1-294. E. Fleischer, Leipzig.
- VIVES MORENO, A., [1986] 1985. Lista sistemática y sinónimica de la familia Oecophoridae Bruand, [1851], de España y Portugal, con la descripción de nuevos géneros y especies (Lepidoptera: Gelechioidea). – *SHILAP Revta lepid.* 13 (52): 251-270.
- WOOD, W., 1839. *Index Entomologicus; or, a complete illustrated Catalogue, consisting of 1944 figures of the lepidopterous insects of Great Britain*: i-iii, 1-266, 54 pln. London, priv. ed.
- WOOD, W., 1854. *Index Entomologicus; or, a complete illustrated Catalogue, consisting of upwards of two thousand accurately coloured figures of the lepidopterous insects of Great Britain. A new and revised edition, with supplement by J. O. Westwood*: i-vii, 1-298, 59 pln. G. Willis, London. (p. 178; pl. 40, fig. 1230, 1231).

Geaccepteerd 20.v.1987.